

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2017|017 VAN 27 MAART 2017

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS STADSGEZICHT VAN DE GROENE REI, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 15 FEBRUARI 2017

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 27 maart 2017 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 15 februari 2017 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als stadsgezicht van de Groene Rei in Brugge. De VCOE spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de bescherming met name (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.

De commissie formuleert in dit advies eerst een algemene bemerking. Vervolgens gaat de commissie in op de artikelsgewijze bespreking van het ministerieel besluit.

2. Algemene bemerking: De commissie vindt het positief dat Vlaanderen werk maakt van de verdere bescherming van het historisch stadscentrum van Brugge.

UNESCO formuleerde in 2010 o.a. de aanbeveling om de historische binnenstad ‘op te nemen als ‘stadslandschap’ binnen de vigerende Vlaamse wetgeving’. De stad Brugge en de Vlaamse overheid beslisten om - ondanks de suggestie van UNESCO - de volledige binnenstad niet integraal als stadsgezicht te beschermen. In de plaats daarvan werkt de Vlaamse overheid aan een reeks van beschermingen van specifieke, thematische onderdelen. Zo werden de voorbije jaren onder meer de Lange Rei en Verversdijk, Sint-Annarei, Gouden Handrei met omgeving, de Markt en Burg, alsook de stadsvesten beschermd als stadsgezicht. Voor 2017 - 2018 staan beschermingsdossiers voor de Vismarkt en omgeving, de Rozenhoedkaai en de Dijver gepland.

De commissie wenst in het kader van voorliggend beschermingsvoorstel opnieuw het belang te benadrukken van een holistische en integrale aanpak van het historisch stadscentrum met onmiddellijke periferie en wijst op de risico's van een versnipperde aanpak.¹ Het inhoudelijk dossier (p. 4) geeft enkel aan dat het agentschap uitgaat van een ‘historisch-structureel-stedenbouwkundige interpretatie’ van de term stadslandschap. Het is onduidelijk wat dit precies inhoudt. De Groene Rei wordt verder beschouwd als een ‘evident stadsgezicht’. Het is voor de commissie aldus onduidelijk op welke manier de verschillende onderdelen van het Brugse ‘stadslandschap’, m.n. de ‘structureerende’ stadsgezichten, werden geselecteerd en of met de geplande beschermingen een afgerond geheel wordt beoogd. De commissie vraagt de gehanteerde methodiek en het beoogde eindresultaat in functie van de UNESCO-bescherming in volgende gelijkaardige dossiers te verduidelijken.

Bovendien waarschuwt de commissie dat de beperking tot ‘hoofdstructuren’ (reien, hoofdstraten, vesten,...) ertoe leidt dat een heel aantal waardevolle erfgoedsites en binnengebieden op bouwblokniveau niet worden gevat als ‘stadslandschap’.

¹ VCOE 2015-052 – Advies bescherming Brugse Stadsvesten; VCOE 2016-019 – Advies Brugge Markt en Burg.

Parallel aan de beschermingen als stadsgezichten van een aantal stedelijke structuren, maakt de stad Brugge van haar kant een thematisch ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP Stadslandschap) op², waarbij ze tegemoet komt aan UNESCO-aanbeveling om voorafgaandelijke bindende randvoorwaarden vast te leggen voor mogelijke toekomstige ontwikkeling van deelgebieden. Daarnaast komt voorliggend stadsgezicht bovenop reeds bestaande erfgoedstatuten te liggen: vastgestelde inventarisitems bouwkundig erfgoed, geïnventariseerde archeologische zone, beschermde monumenten en UNESCO Werelderfgoed. Dit heeft een aantal implicaties op het vlak van beheer en financiering van het onroerend erfgoed. Kortom, Brugge wordt onderworpen aan een complex geheel aan instrumenten en bijhorende juridische gevolgen. Het is niet duidelijk hoe al deze bestaande, nieuwe en toekomstige instrumenten - in combinatie met andere ruimtelijke planning en o.m. het open-ruimtebeleidsplan - zich (juridisch) verhouden ten aanzien van elkaar. De commissie vraagt zich af of dit alles effectief bijdraagt aan een fijnmaziger, eenduidig en transparant erfgoedbeleid, dan wel aan een complexere juridisering en onoverzichtelijk geheel voor alle betrokkenen.

3. De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit, maar heeft een aantal bedenkingen bij de voorgestelde afbakening.

De Groene Rei vormt het uitgangspunt voor de bescherming van voorliggend stadsgezicht. Daarnaast waaiert de afbakening uit naar de helft van de Meestraat, de helft van de Peerdenstraat en de volledige Hertsbergestraat met inbegrip van alle straatgevels. Rekening houden met het belang van de zichtassen van op de Groene Rei is het voor de commissie niet duidelijk waarom enerzijds slechts telkens de helft van de betrokken korte maar beeldbepalende straten wordt meegenomen als stadsgezicht en anderzijds waarom de volledige Hertsbergestraat met inbegrip van de noordelijke gevelrij wél gevat wordt terwijl daar geen rechtstreekse visuele link is met de Groene Rei. De commissie vraagt deze afbakening verder te motiveren.

De commissie heeft vragen bij de opname van Hoogstraat 28 en 34. Voor Hoogstraat 28 zijn de totaliteit van huis, tuin, tuinmuren en tuinpaviljoen reeds expliciet beschermd als monument. Het is onduidelijk waarom het pand en de tuin bijkomend als stadsgezicht worden beschermd. De commissie wees reeds op de (juridische) complexiteit van overlappende beschermingen en op de nood aan een transparant erfgoedbeleid.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar historische, architecturale, ruimtelijk-structurende, stedenbouwkundige en archeologische waarde die aan de basis liggen van de bescherming als stadsgezicht. De commissie ondersteunt de beschrijving van de erfgoedwaarden, maar vraagt ook de artistieke, esthetische, culturele en sociale waarden op te nemen. Het inhoudelijk dossier verwijst impliciet een aantal keer naar deze waarden: *“De Groene Rei is één van de meest gefotografeerde en geschilderde zichten van Brugge.”*, *“De Groene Rei en omgeving zijn mede door haar hoge esthetische en architecturale kwaliteiten, steeds een publieke aantrekkingspool geweest, die ook internationaal gesmaakt werd en wordt.”*, *“het belang van de Groene Rei voor het toerisme en leven tot op heden”*, *“omwille van zijn zeer pittoresk en romantisch karakter”*,...

Artikel 2 beschrijft tevens de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken van het beschermde stadsgezicht. De commissie vindt het positief dat alle elementen en kenmerken uitvoerig

² Zie: www.brugge.be/thematisch-rup-stadslandschap .

worden beschreven. De commissie vraagt evenwel een verdere uitdieping van de beschrijvingen van het schrijnwerk. Het schrijnwerk wordt niet voor alle panden evenwaardig beschreven, wat zorgt voor een onevenwicht in het beschermingsbesluit.

Tot slot vraagt de commissie duidelijk aan te geven welke panden en constructies (bv. Meebrug en Peerdenbrug) – die expliciet zijn opgenomen in beschrijving – reeds beschermd zijn.

5. Artikel 3 van de ministeriële besluiten somt de beheersdoelstellingen op. Beheersdoelstelling 8° stelt het behoud en aangepast beheer voor van het straatmeubilair met gietijzeren afsluitingen (zogenaamde 'Garde Corps'). In het inhoudelijk dossier (p. 39) werd deze doelstelling aangevuld met 'en met typische Brugse zitbanken'. De commissie stelt echter vast dat de zitbanken niet aan bod komen bij de beschrijving van de erfgoedkenmerken –en elementen. De commissie vraagt het ministerieel besluit en inhoudelijk dossier op dit punt op elkaar af te stemmen.

Gezien het belang en de omvang van voorliggende bescherming, vraagt de commissie om aan de beheersdoelstellingen tevens doelstellingen ter ondersteuning van de belevingswaarde van de Groene Rei toe te voegen, met aandacht voor publiekswerking en ontsluiting.

6. De commissie gaat akkoord met artikel 4 van de ministeriële besluiten dat de voorschriften formuleert voor de instandhouding en het onderhoud van de te beschermen bunkers.
7. Artikel 5 somt de toelatingsplichtige handelingen op. De commissie ondersteunt de lijst van toelatingsplichtige handelingen. De commissie merkte in eerdere adviezen op dat het opnemen van de volledige lijst van toelatingsplichtige handelingen zoals opgesomd in artikel 6.2.5 van het onroerenderfgoedbesluit, voorbijgaat aan de beoogde subsidiariteit in de stads- en dorpsgezichten. Het decreet legt namelijk de beoordeling van toelatingsplichtige handelingen in eerste instantie bij de gemeente. De gemeente kan de meldingsplicht omzetten in een toelatingsplicht, onderworpen aan een advies van de Vlaamse administratie, indien zij oordeelt dat het aangevraagde van aard is om wezenlijke eigenschappen van het beschermde stads- of dorpsgezicht te verstoren. De commissie meent evenwel dat voor de stadsgezichten die worden beschermd in functie van de vrijwaring van het stadslandschap (en aldus bijdragen aan de UNESCO-bescherming), deze adviestaak best op Vlaams niveau wordt opgenomen.
8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als stadsgezicht van de Groene Rei. De commissie vraagt:
 - de gehanteerde methodiek en het beoogde eindresultaat in functie van de UNESCO-bescherming in volgende gelijkaardige dossiers te verduidelijken (par. 2);
 - de afbakening verder te motiveren (par. 3);
 - ook de artistieke, esthetische, culturele en sociale waarden op te nemen (par. 4);
 - een verdere uitdieping van de beschrijvingen van het schrijnwerk in artikel 2 van het ministerieel besluit (par. 4);
 - duidelijk aan te geven welke panden en constructies die expliciet zijn opgenomen in de beschrijving reeds beschermd zijn (par. 4);
 - doelstellingen ter ondersteuning van de belevingswaarde van de Groene Rei toe te voegen, met aandacht voor publiekswerking en ontsluiting (par. 5).

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter